

Lavastaja Reija Hirvikosken puheenvuoro

Valitsemalla paikan luotte näytelmän lavastuksen, luotte sen varassa kokonaisen visuaalisen maailman. Kun teillä on hyvä, hyvin tehty näytelmä, ette tarvitse lavastusta. Mutta kaikki voi lähteä liikkeelle toisinkin: ensin tarvitaan idea. Sitten tarvitaan teksti ilmaisemaan sitä. Sitten teksti pitää esittää näyttelijöiden kertomana ja sen pitää tulla yleisön kuulemaksi.

Vähin mitä tarvitaan on idea, teksti ja yleisö. Sitten tarvitaan puvut ja valot. Siinä ovat vähimmäisvaatimukset, joilla teatteria voidaan esittää missä vain.

Ongelma tulee siitä, että katu, lautta tai ranta, tai tila joka ei ole teatteri, johon esitys, kertoo jotain ja yleisö on samassa tilassa esityksen kanssa ja kokee jotain, ei vain katso. Teatterirakennuksen näyttämö on tyhjä tila, ja lavastus erottaa yleisön esityksestä. Näyttämölle tehdään näytelmän alussa olevan tilaviittauksen mukainen väliaikainen lavastus, joka antaa virikkeen ja tukee sitä, että yleisö rakentaa mielikuvituksessaan tarvittavan maailman. Joskus voi naamioida seinät ja tuoda yleisön sisään tilaan.

Lavastaminen tarkoittaa, että esitykseen lisätään jotain, joka on yhteydessä näytelmään. Joskus tarvitaan vain lattian tai värin vaihdos.

Myös tilan värin tulee nousta tekstin sisällöstä: Shakespearen *Myrsky* oli Pariisin Bouffes dy Nord -teatterissa valkoinen ja vihreä, *Mahabharata* oli pinkki. Nyt teatterin seinät ovat punaiset; mustaksi maalattu on kuollutta, ei kaunista. Lavastaja ja valosuunnittelija käyttävät tilaa sellaisena kuin se on. Jos tila auttaa suunnittelutyössä, siitä seuraa yleensä, että esitykseen saadaan sitä kautta jotain erityisen mielenkiintoista.

Lavastaja Jean-Guy Lecat on kertonut työskentelystään ohjaaja Peter Brookin kanssa, jonka taiteellisena ajatuksena on tuoda katsoja kokijaksi lähelle esitystä ja näyttelijää. Siksi esityksissä on näyttämön ja katsomon etureunassa aina avoin ympyrä.

Kun teatteriesityksen tekeminen aloitetaan, näyttämö on tyhjä. Mutta näyttämöalueen ulkopuolella on tavaroita, joita käytetään auttavina elementteinä näyttelijöiden improvisaatioissa. Työn edetessä aletaan hävittää esineitä, kulkea kohti yksinkertaisuutta. On parempi, että näyttelijät eivät käytä liikaa aikaa lavasteiden ja rekvisiitan siirtelyyn ilman tarkoitusta.

Teatterissa yritetään liian monia asioita yhtä aikaa, käytetään ylenpalttisesti ideoita, jolloin tulos ei ole selkeä. Avainsana on yksinkertaistaminen.

Reija Hirvikoski, Tila on lavastus. Teatteri 5/2006, 24–26.

